

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

De quo iudicio conuincet Mundum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

est. Profectum vero ad Patrem esse, multiplicia signa, quibus doctrinam Apostoli confirmabant, indubitato demonstrant. Eodem argumento etiam sesudita expositio comprobatur. Ab eo enim nostra iustitia, & sanctitas manat, qui pro nobis mortuus ad Patrem abiit; qui pro nobis interpellat, & remissionem peccatorum impetrat, resurrexit propter iustificationem nostram: hoc ergo Spiritus sanctus ostendit, in alio nullo salutem nobis sperandam esse, nisi in Christo; ille enim hanc ob causam sedet ad dextram Patris, & passionis merita pro nostra redemptione exhibet. Priorem habet Chrylostomus. Convincer inquit, *ὅτι ἀληθῶς πατέρα ἑαυτοῦ βίον ἔχει, τὸ τοῦ πατρὸς ἔχει τὸ πνεῦμα ἰσότητος.* Convincet inculpabilem egisse vitam, cuius indicium est, profectio ad Patrem. Neque enim illa signa facere possunt peccatores. Theophylactus paulo aliter in parte. *ὅτι ἐστὶν πατὴρ ὁ θεὸς αὐτοῦ.* Demonstrabit, quod mundus iustitia carcat. Commodissime utraque expositio coniungitur.

Nam Christi ad Patrem profectio, & ipsum iustum ostendit, & ab eo uti omnium capite manare omnem iustitiam, absq; eo nullam esse necesse. Convincer igitur Spiritus sanctus mundum de iustitia Christi quae in illo formaliter ut loquuntur inhaeret, quaeque efficax est, atque in omnibus membris suis iustitiae productrix, seu de iustitia Christi, origine & fonte iustitiae, omnis quae in fidelibus est.

Profectio ipsa non est iustitia.

§. 2. Iustitiam nostram esse ipsam profectioem ad Patrem multis conatur Lutherus ostendere, at totum hoc esse falsissimum, nisi de causa meritoria, & efficiente, intelligatur. Eousq; vero assumpti mentendi abripitur, ut fingat de Christi iustitia nihil haecenus a Theologis cognitum esse.

Hanc quidem iustitiam, quam illi sceleratissimis à Deo imputari fingunt, omnis retro aetas non tam ignoravit, quam iam damnavit, Christi iustitiam omnes iustificantem agnovit, iustitiam peccati expultricem, animae ornamentum, donum gratiae inhaerens, ad opera virtutum inclinans, à vitiis seu cans. Hanc iustitiam in seis requisivit maiorem ac meliorem iustitiam Pharisaeorum. Respondemus Lutheranis, quod Irenaeus Marconi lib. 4. cap. 2. *Nisi abundaverit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum. Quid autem erat plus? Primum quidem non tantum in Patrem, sed & in filium eius iam manifestatum credere: hic est enim, qui in communionem & unitatem Dei hominem ducit. Post deinde non solum dicere, sed & facere. Illi enim dicebant, sed non faciebant: & non tantum abstinere à malis operibus, sed etiam à concupiscentiis eorum. Hac autem non quasi contraria legi docebat, sed adimplens legem, & insurgens iustificationes legi in nobis. Illud autem fuisse legi contrarium, si quodcumque lex vetasset fieri, id ipsum discipulis suis iussisset facere. Et hoc autem quod praecepit, non solum vetitum à lege, sed etiam à concupiscentiis eorum abstinere, non contrarium est, quemadmodum diximus, neq; solvens legem, sed adimplens, & extendens, & dilatans. Etenim lex quippe servitio posita, per ea quae sortis erant corporalia animam erudiebat, velut per vinculum attrahens eam, ad obedientiam praeceptorum, ut disceret homo adseruire Deo. Verbum autem liberans animam, & per ipsam corpus voluntarie emundari docuit: quo facto necesse fuit auferre quidem vincula servitutis, quibus iam homo assueverat, & sine vinculis sequi Deum, superextendi vero decreta libertatis, & augeri subiectionem quae est ad regem, ut non retrorsus quis revertens indignus appareat ei, qui se liberavit. Eam vero pietatem & obedientiam, quae est erga Patrem familias, esse quidem eandem & servum & liberum: maiorem autem fiduciam habere liberos, quoniam sit maior & gloriosior operatio libertatis, quam ea quae est in servitutem obsequentia.*

Iustitia ergo Lutheri hoc loco est Christi ad Patrem profectio, ita ut nulla sit in ipsis sanctitas, qua iusti

reddantur, sed nulla peccata imputentur. Tales apud Irenaeum lib. 1. sunt Valentiniani. Quapropter & immoratae omnia quae venantur, hi qui sunt ipsorum perfecti operantur. De quibus Scriptura confirmant, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non hereditabunt. Etenim idololatriam differenter manducant, nihil iniquitari ab ipsis putantes, & in omnem diem festum Ethnicorum pro voluntate in honore eorum factum primi conveniunt, ut in nubilo quidem abstinent, quod est apud Deum, & apud homines otiosum munus homicidiale spectaculum. Haec illi liberè, & sine ullo Dei timore faciebant.

§. 3. Similis iactantia fiduciariorum, se, cum semel fidem receperunt, ob omni peccatorum imputatione liberos esse, Christi iustitiam esse suam. Et quemadmodum nostri sectarii à rigore legis se liberos iactant, pari modo olim Simoniani, ut Irenaeus libro 1. c. 20. Prophetas autem à mundi fabricatoribus Angelis inspiratos dixisse Prophetias: quapropter nec vlt erius curarent eos, hi qui in eum & in Selenen eius spem habeant, & ut liberos agere quae velint: secundum enim ipsius gratiam saluari homines, sed non secundum operas iustas. Nec enim esse naturaliter operas iustas, sed ex accidenti quemadmodum posterunt, qui mundum fecerunt Angelis per huiusmodi praecepta in servitute deducentes homines. Quapropter & solus mundum & liberari eos qui sunt eius ab imperio eorum qui mundum fecerunt, repro-misit.

Calviniani Simoniani Patres.

Illiquidem in Selenen, seu Helenam spem habebant, nostri in Christum sperare se fingunt, sed reuera ex Christo Simonem & Selenen faciunt. Cum legis rigore se ex solutos clamant, & placere Christo solo conatu bonorum operum, etsi malorum pleni sint.

VERSUS II.

De iudicio autem: quia Princeps huius mundi iam iudicatus est.

QUESTIO I.

De quo iudicio convincet mundum?

§. 1. Quorundam interpretatio est, iudicii nomine, intelligi ordinem, & mundi compositionem atq; opponi τῷ ἀκαταστατοῦ, perturbationi, & rebus incompositis: excogitatum est Calvinii, quod novatoribus multis placuit, non omnibus tamen, ne ipsi quidem Beza. Qui de auctoritate & potestate iudicandi interpretatur, quam Christus in Ecclesia, totoque mundo exercet, de qua Matth. 28. Calvinii expositio sanè displicet, dum nimium à proprietate verbi *ἐξουσίας* recedit: deinde inconcinne adderetur, Princeps mundi iam iudicatus est, *καταστῆται*: nec causa est, cur in eadem sententiâ, cum sit causa expositio, æquinoctè Dominum locutum dicamus. Etsi enim dæmone iudicato & eiccto, Respublica mundi sit composita, de iudicio tamen non republicâ hinc agitur.

Iudicium

§. 2. Convincer igitur mundum de iudicio, quod contra Christum ipse magnâ iniquitate pronunciauit. Illud iniustum fuisse, iudicium etiam falsum, quo Evangelium damnat, Ecclesiam perituram arbitratur. Hoc ex eo probat, quod Princeps mundi iam iudicatus sit, & victus. Cum ergo CHRISTVS Principem ipsum mundi vicerit, iudicavit, eiecerit, prauium est mundi iudicium CHRISTVM damnantis, sanctissimum Christi Angelorum malorum Principem iudicantis. Iudicatum autem & victum mundi Principem Spiritus sanctus multis modis edocuit, dum dæmonas mundi Deos, non Apostoli modo, sed pueri etiam puellaeque figerent. Tertull. apol. cap. 23. Si altera parte, verè Dei sunt, cur sese demonia memiserunt? an ut nobis obsequantur? Iam ergo subiecta est Christianis animi.

Principi mundi

Heretici mundi

diuinitas vestra, nec diuinitas deputanda est, qua subdita est homini, & si quid ad dedecus facit emittit suis. Si altera parte demones sunt vel Angeli, cur se alibi pro dijs agere respondent? Nam sicut illi qui dijs habentur, demones se dicere voluissent, si veri dijs essent, scilicet ne de maiestate se deponerent: ita & isti, quos directo demones nostri non auderent alibi pro dijs agere, si aliquo modo dijs essent, quorum nominibus vruntur. Vererentur enim abuti maiestate superiorum sine dubio, & timendorum: adeo nulla est diuinitas ista quam renetis, quia si esset neque a demonijs affectaretur in confessione, neque a Deo negaretur. Cum ergo vtraque pars concurrat in confessionem Deos esse negans, agnoscite vnum genus esse, id est demones. Verum vtrorūq; iam Deos quarite. Quos enim presumpsit atq; demonas esse cognoscit. Eadem vero opera nostra, ab eisdem dijs vestris non tantum hoc detegentibus, quod neg. ipsi Dei sine, neque vlli alij. Etiam illud in contenti cognoscit, qui sit vere Deus & an ille, & an vnicus quē Christiani profitemur, & an ista credendus colendusq; ut fides, vt disciplina posita est Christianorū. Sane per Tertullianum Catholicum, vt per alios clarissime gentes conuicit. In eodem apologetico verba eius sunt. Dicent ibidem, equis ille Christus cum sua fabula? Si homo communis conditionis, si magus, si post mortem de sepulchro a discipulis surreptus, si nunc denique penes inferos, si non in caelis potius, & inde venturus cum totius mundi motu, cum horrore orbis, cum planctu omnium, si non Christianorum, vt Dei virtus & Dei Spiritus, & sermo & sapientia & ratio & Dei filius. Quodcumque videtur, rideant & illi vobiscum: negent Christum, omni ab eis animam, restitutum corpore iudicaturum. Dicant hoc pro tribunali (si forte) Minos & Radamanthum in secundum consensum Platonis & poetarum hoc esse sortitos: sue saltem ignominia & damnationis notam reseruent. Renuntient se immundus Spiritus esse, quod vel ex pabulis eorum sanguine & fumo & putidis rogis pecorum, & impurissimis linguis ipsorum vatum intelligi debuerit. Renuntent ob malitiam praedamnatos se in eundem iudicij diem cum omnibus cultoribus, & operatoribus suis. Atquin omnia haec nostra in illis damnatio & potestas de nominatione Christi valet, & de commemoratione eorum qua sibi a Deo per arbitrium Christum imminuta expectant. Christum timentes in Deo, & Deum in Christo subiiciuntur seruis Dei & Christi. Ita de contractu, deque assiduo nostro contemplatione & representatione ignis illius correpti etiā de corporibus nostro imperio excedunt inuicti & dolentes, & vobis praesentibus erubescerent. Credite illis cum verum de se loquuntur, qui mentientibus creditis. Nemo ad suum dedecus mentitur, quin potius ad honorem. Magis fides prona est in aduersus semetipsos confitentem, quam pro semetipsis negantem. Haec demique testimonia Deorum inuestrorum Christianos sacros conseruauerunt, quia plurimum illis credendo, in Christo Domino credimus. Ipsi literarum nostrarum fidem accedunt, ipsi spei nostrae fidenciam addiscant. At colitis illos quod sciam etiam de sanguine Christianorum. Nollent itaque vos tam fructuosos, tam officiosos sibi amittere, vel ne a vobis quandoque Christianis fugentur, si illis sub Christiano volente vobis veritatem probare mentiri liceret.

VERSUS 12.

Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo.

QUESTIO I.

Quae illa multa, quae portare non poterant?

§. 1. Verba clara, nec sensus ambiguus est. Multa enim habere se Christus profitebatur dicenda Apostolis, sed quae non possint portare modo, quorū nunc idem non sint auditores, intellegendos postea cum acceperint Spiritum sanctū. Haeretici nonnulli quae Apostoli nondum portare poterant, suas hereses esse dicebant, vt testatur Augustinus tract. 97. Omnes autem insipientissimi haeretici, quos se Christianos vocari volunt, audacias figmentorum suorum, quas maxime horret sensu Adams Conzen in Euang. Tom. II.

sus humanus, hac occasione Evangelica sententia colorare conantur, vbi Dominus ait, Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo: quasi haec ipsa sint, quae tunc discipuli portare non poterant, & ea docuerit Spiritus sanctus, quae palam docere atq; predicare, quanta libet feratur audacia, Spiritus erubescit immundus. Hoc Apostolus in Spiritu sancto praedicens ait: Erit enim tempus quo sanam doctrinam non sustinebunt, sed secundum desideria sua Magistros sibi coaceruabunt prurientes auribus: & a veritate quidem auditum suum auerterent, ad fabulas autem conuerterentur. Illa enim secreti furtiq; commemoratio qua dicitur, panes occultos libenter attingite, & aqua furtina dulcedinem: pruritus facit audientibus in auribus spiritualiter fornicantibus, sicut pruritus quodam libidinis etiam in carne corrumpitur integritas castitatis.

Id Tertullianus fecit, dum bigamiam damnat, c. 2. Haec ille pro Montani Paracletico ex Valentinianis & Gnosticis, aliter c. 28. & 29. de praescriptionibus locutus est.

§. 2. Augustinus tractatu 97. in Ioannem fateretur illa, quae portare non poterant, magna & sublimia fuisse, quae vero fuerint non posse sine temeritate defini. Magna niri. Theophylactus. Qualem autem veritatem dicit: aut fuerint, de omnibus cognitionem. Ipse quidem Dominus, nihil de semaignificae dixit, simul humilitatis typum exprimens, simul ob re non potuerunt. audientium imbecillitatem, & Iudeorum ignorantiam, sed non tuerunt. palam recensuit legalium obseruationum dissolutionem. Ne omnibus videretur esse Deo contrarius. At postquam venit Spiritus sanctus, & filij maiestas manifestata est, & vera omnium cognitio eluxit, & sublatis e medio legalibus typis, & mutilibus factis, in verum cultum qui est in spiritu eraductus sumus, per signa quae in spiritu perfecta sunt, stabili fide.

Eodem sensu etiam Irenaeus disputat contra eos qui haereticorum nouitates docuisse Spiritum sanctum volunt.

Catholicorum est vera expositio; quaedam nimium sublimia mysteria eo tempore praetermississe, quod eorum imbecillitati conuenire non posse videret, ea tamen deinde per spiritum sanctum tradidisse.

§. 3. Haeretici calumnia & improba obiectioe Catholicos omnes grauant, cui Lutherus homilia in hunc locum initium dedit. Pingit enim Catholicos ex hoc loco traditiones, & caerimonias Ecclesiasticas probare, quas ipse scurriliter enumerat, ostenditque eas non esse tales, quas Apostoli portare non potuerunt, cum nunc eas pueri, ac mulieres capiant. Lutherum tam Caluiniani, quam Lutherani sequuntur. Buceus praefertim, qui multus in eo est, vt probet, illa quae Spiritui sancto reseruata sunt, caerimonias non esse. Eadem Cruciger, Musculus, Lossius, Aretius, Caluinus, Bullingerus, cuius verba adferam, tum quia posteriores fere ex eo descriperunt, tum vero, vt Calumniae notoriae modum formamque lector inspicat. Abutuntur praesenti Evangelij loco Pontificij Sophistae, hinc fulciant omnia sua commenta, quae vel extra, vel contra scripturae canonem, Ecclesia tradiderunt obseruanda. Non omnia tradita sunt, inquit ab Apostolis, quia nec omnia his quoque reuelata sunt. Multa enim reseruata sunt patrum in concilijs determinationi. Vnde scriptum est. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed nunc non potestis portare. Atque hinc iam numerant Missarum celebrationem, Idolorum cultum, caelubarum clericorum, Vota Monachorum, & quae huius generis alia sunt. Contra ista deinde disputata deo vehementer, quasi nesciat confictam esse a se calumniam, mirumque ait, nos illa futilla e pita proferre audere, & pro ijs venditare, quae Dominus in coena illa reuelare noluerit.

Respondeo. Quae illa sint, quae reseruata Dominus nobis incognita esse, vt etiam docet Augustinus, graua esse & sublimia non dubitamus, nec tam necessarii est, omnia grauissima, & difficillima intellegere.

Haereticorum verba.

Calumniae haereticorum.

¶ Abutuntur praesenti Evangelij loco Pontificij Sophistae, hinc fulciant omnia sua commenta, quae vel extra, vel contra scripturae canonem, Ecclesia tradiderunt obseruanda.